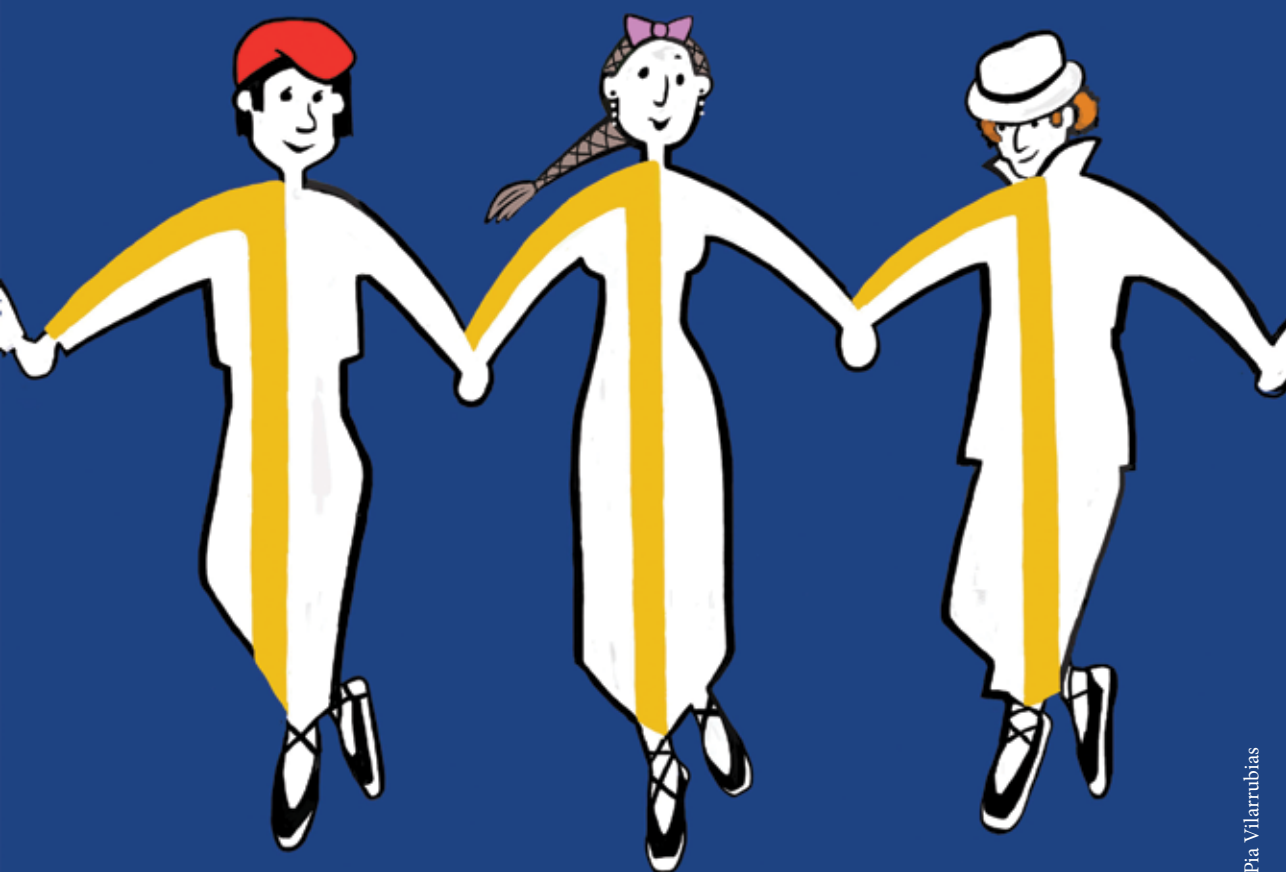

111 ANYS DANSANT EN CERCLE

Història i context
de la sardana a Ribes

Andreu M. Miret

loren + a

The image shows a vertical strip of handwritten musical notation on a yellow background. It consists of several staves. The top staff is empty. The second staff has a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The third staff contains a few notes with stems. The fourth staff has a dynamic marking 'f' (forte) and more notes. The fifth staff has a dynamic marking 'p' (piano) and notes. The sixth staff has a dynamic marking 'f' and notes. The seventh staff has a dynamic marking 'p' and notes. The eighth staff has a dynamic marking 'f' and notes. The ninth staff has a dynamic marking 'p' and notes. The tenth staff is empty.

Aquesta separata la dedico a totes aquelles persones de distinta edat que encara avui troben motius per deixar-se endur i reinventar-se. Les sardanes agrairan la vostra aportació; vosaltres, l'oportunitat de crear nous significats.

Abans que Ribes comencés a dansar en cercle

Parlar de l'origen de la sardana a les nostres contrades ribetanes, inclosos els pobles veïns de la vegueria del Penedès, Camp de Tarragona o comarques de Barcelona, és parlar d'una realitat simbòlica, social i cultural ben diferenciada i allunyada de les seves reminiscències empordaneses del s. XIX.

Més enllà de les llegendes homèriques i els cants de sirena d'una dansa en cercle que creuà la Mediterrània des de l'antiga Grècia, el fenomen de la "sardana", tal com el coneixem actualment, engloba tan sols els darrers 175 anys d'història.

L'arribada de la sardana

Al Garraf, segons relata *L'Eco de Sitges*, la sardana arribà primer a la veïna vila sitgetana el setembre de 1904, de la mà de la cobla La Principal de Peralada. Sembla ser que l'esdeveniment no va aconseguir fer ballar gaire els sitgetans degut a la desconeixença d'una dansa tan nova. De fet, la primera ballada pública no fou fins el 1906. A Ribes, l'arribada del fenomen esdevingué tan sols quatre anys més tard, el 1908. L'efemèride resta escrita encara d'entre les notes històriques de Pere Miret Cerdà: "*Gener, 25 – Amb un temps esplendorós s'ha celebrat la festa de Sant Pau. A la plaça s'ha ballat, per primer cop en aquest poble, la sardana, que fa uns quants anys ha pres molt increment a Catalunya.*"

Aquesta és la data que fixa l'efemèride del 111è aniversari, actualment: la primera ballada de sardanes documentada a la vila. No obstant, una altra font apunta que les sardanes a Ribes ja s'haurien fet sentir un any enrere. "*Acabada la funció religiosa, la nomenada banda de noys tocà boniques sardanes a la plassa de la Rectoria, ballant d'allò mes bé una munió de joves parelles fins a la cayguda de la tarde*". Així ho relatà *L'Eco de Sitges* del 18 de maig de 1907, dia de Sant Isidre; fent referència a la banda musical La Lira Catòlica, conduïda per mossèn Anton Rota. La notícia, en cap moment fa referència a un ball en rotllana, fet que podria donar a entendre que les composicions sardanístiques haurien arribat al repertori per a banda al poble com a novetat, tot i no saber com ballar-se. Cal remarcar que en la data oficial de la primera ballada, el 1908, sí destaca una exhibició duta a terme en forma de sardanes.

D'altra banda, segons relata la crònica del diari *La Veu* de Ribes, el 3 de setembre de 1916, durant la celebració del Sagrat Cor de Jesús, l'Orfeó de Vallirana actuà a la plaça Marcer després del seu concert a l'església. De les tres peces que va oferir, destaca que aquella que causà més admiració entre

el públic fou precisament la sardana, a la qual es referia l'articulista com a l'Empordanesa. Amb molta precisió, podria tractar-se de la composició coral que el mestre Enric Morera estrenà tot just uns anys abans, el 1909, i que a dia d'avui és considerada l'himne de la comarca que duu el seu nom: *L'Empordà*. Es tractaria, doncs, de la primera sardana cantada documentada a Ribes.

Per entendre l'expansió de la sardana des dels inicis del s. XX (1902 – 1907), cal atendre als canvis socials i polítics que l'afavoriren, i alhora afectarien el seu desenvolupament. Les eleccions regionals de 1901 donaren la victòria a la Lliga Regionalista de Catalunya, fet que facilità un progrés per al catalanisme des d'aleshores. Fou precisament durant les festes de la Mercè de Barcelona del 1902 quan tingué lloc la primera gran mostra de cultura popular que aplegà les expressions tradicionals de tot el país. Sota la regidoria d'un jove Francesc Cambó, aquest proclamà la celebració de la ciutat com "la festa major de Catalunya"; amb ballades sardanistes que superaren per primera vegada l'àmbit festiu empordanès. Anteriorment, val a dir que la cobla de Pep Ventura ja havia ofert un concert durant la mateixa ocasió a la plaça Catalunya de la ciutat comtal l'any 1872.

La situació del nou segle entrant derivà en un panorama polític que deixava enrere el caciquisme entre conservadors i liberals, avançant cap a un model que enfrontaria des d'aleshores i durant tres dècades, regionalistes i republicans. Una visió esbiaixada d'un catalanisme de dretes i d'un moviment obrer d'esquerres contribuï a crear una imatge polititzada, burgesa i conservadora del nacionalisme català, que només es trencaria amb la irrupció d'Esquerra Republicana de Catalunya el 1931. Fins aleshores, ser d'esquerres i catalanista seria una opció difícil: si l'adopció nacionalista de la sardana havia convertit la dansa en un símbol català, la crítica lerrouxista anticatalanista la convertí paral·lelament en una reacció burgesa i conservadora. La percepció de la sardana al llarg d'aquest període, socialment, seria coneguda sobretot a través del nou model vinculat a la difusió del catalanisme conservador i, de manera menys destacada, al catalanisme republicà i socialista. Tanmateix, fou precisament durant els anys del primer gran moviment unitari català, Solidaritat Catalana (1906 – 1909) que la sardana s'escampà amb més força arreu del territori.

La lluita per un model social

La fràgil estabilitat social sobre la qual la sardana puntejava en els seus inicis, va tenir prou solidesa per començar a arrelar en l'imaginari ribetà i la seva cultura popular. El 1910, segons *L'Eco de Sitges*, la sardana ja es ballà per Sant Pau, quan el Centre Recreatiu contractà una orquestra per tocar balls i sardanes. Tanmateix, després dels fets de la Setmana Tràgica de 1909, les sardanes no tindrien una activitat clarament constant en les festes populars fins al 1920. Aquest aspecte d'una nova represa queda reflectit al *Diario de Vilanova* el 10 de gener de 1922: *"La festa major del nostre poble, que d'un parell d'anys ençà va prenent nous caires de catalanitat, enguany sembla continuar en la via empresa; és ben nombrós l'estol de joves i damisel·les que's venen preparant, cada festa, per a ballar sardanes en la propera Festa Major de Sant Pau; com avenç del programa, que en altre dia detallarem, podem fer constar que tindrem la notable cobla «La Selvatana» de Cassà de la Selva i la nomenada orquestra «La Catalana» de Granollers; que el dia de Sant Pau es ballaran sardanes a la plaça de cà la Vila, de sis a vuit del vespre; ..."*

Mesos més tard, durant la festa major de Sant Pere del 1922, el diari *El Castell de Ribas* deixà palesa la tensió que es començava a viure durant certs moments de la festa major, entre els actes organitzats per entitats regionalistes i l'associació d'agricultors. Tot i tractar-se d'un dels moments de la festa amb més afluència de participants vinguts d'altres poblacions, l'Ajuntament decidí tancar les finestres davant la ballada de sardanes organitzada a la plaça de la vila per l'Esbart, i alguns dels membres del ball de diables escarniren els balladors i els tiraren petards mentre la cobla tocava.

Tot i que per Sant Pau de 1923, les sardanes transcorregueren sense incidències, *El Castell de Ribas* relata que per Sant Pere de 1923 es visqué un nou episodi de gran tensió. Les sardanes interpretades per La Principal de Cassà des del terrat de l'Ateneu la nit de la revetlla de Sant Pere foren interrompudes per quatre-cents homes que desferen les rotllanes que es ballaven al carrer a cops d'empenta i amenaces amb garrots. Algunes de les dones assistents a la ballada hagueren de ser auxiliades a la farmàcia. Els assaltants cridaven: "fora!", "Pugem a l'Ateneu a tirar els músics pel balcó!" Davant la impotència dels Mossos de les Esquadres, foren interpel·lats per l'alcalde Josep Ricart que intentà aturar la situació de violència fent d'intermediari. L'aldarull, sembla que fou motivat per l'acte paral·lel que organitzava El Casino amb el ball de plaça "Don Jacinto y doña Leonor". A causa de la proximitat dels dos actes, un grup dels assistents d'ideologia anticatalanista, decidiren fer manifesta la seva queixa violentament degut a la potent intensitat del so de la cobla.

Un dels primers antecedents de l'època documentats en relació a aquesta mena d'incidències, i que constata la complexitat política d'aquests anys d'expansió de la sardana, restà documentat el 15 de juliol de 1908 a Reus. Allà s'hi organitzà un aplec on els lerroxistes hi assistiren per a boicotejar i rebentar l'acte. La ballada pública, després d'acabar a garrotades i cops de puny, finalment s'hagué de traslladar al local del Foment Republicà Nacionalista de la vila reusenca.

Per primera vegada a la història, les sardanes havien de justificar-se davant dels republicans, suportant els seus atacs. Lerroux lligà de forma hàbil els moviments obrers amb l'anticatalanisme. Carregar contra les sardanes va passar a ser una forma de construir una determinada consciència obrera que tergiversava demagògicament les accions i activitats culturals de caire catalanista. Ballar sardanes, al mateix temps, es va convertir en una demostració política amb la voluntat de recuperar i generar quelcom propi.

*Ballada de sardanes el dia de Sant Pere de l'any 1922 a la plaça de la Vila.
Fotos cedides pel fons personal de Marc Riba.*

Del temps de censura a les Avantguardes i la República

L'arribada de la Dictadura de Primo de Rivera amb el cop d'estat del setembre de 1923 marcà una nova etapa amb la censura de centenars d'entitats catalanes al llarg del període repressiu; de les més locals fins a les més representatives com el *F.C Barcelona* o l'*Orfeó Català*. Ambdues foren censurades i clausurades el 1925, sota el poder dictatorial.

A Ribes, el Centre Català i l'Ateneu també foren tancats i censurats (1923). Per la festa major de Sant Pau de 1924, les sardanes encara tingueren un paper important en els actes principals del dia 25 amb la presència de la cobla La Principal de La Bisbal, segons relata el *Diario de Vilanova*. El governador civil de Catalunya, el general Losada, el 5 de setembre de 1924 difongué la circular que prohibiria la sardana *La Santa Espina*, titllant-la de ser "un himne representatiu d'odioses idees i criminals aspiracions". Fins al final de la dictadura, l'exhibició sardanista passà a tenir un paper reduït o fins i tot nul.

A finals de la dècada dels 20 del segle passat, les avantguardes trobaren en la sardana un blanc fàcil com a principal representant de les idees noucentistes que xocaven frontalment amb els seus principis. És conegut l'anecdòtic manifest de Salvador Dalí proclamat a Sitges el 1928, proposant de forma provocativa, com a primer punt del document, l'abolició de la sardana. És doncs, curiós, que un figuerenc com Dalí es mostrés contrari a un símbol que també suposaria un element freqüentat en el seu imaginari pictòric.

Amb la restauració de la República, la sardana es normalitzà, però socialment aparegué una clara divisió generacional, entre aquelles persones decidides a preservar el seu llegat cultural d'aquelles que se'n desentenien. Sobretot les més joves, i que veien amb el jazz i la nova música nord-americana un nou atractiu pel lleure.

De la Guerra a la Postguerra, la resistència cultural

Durant la postguerra, la sardana es trobà en un quadre ambigu davant del poder franquista. És remarcable la prohibició de *La Santa Espina*, com ja passà durant la dictadura de Primo de Rivera, així com la persecució sistemàtica de les entitats que promovien els símbols catalanistes. D'una banda, la sardana restava sota vigilància pels antecedents d'abans de la guerra, però alhora era percebuda com una mostra inofensiva de regionalisme que fàcilment podia diluir-se en les estructures i organitzacions oficials del règim com *Educación y Descanso*, *Coros y Danzas de la Sección Femenina* o *El Frente de Juventudes*. Un "sa regionalisme" que pretenia accontentar els sectors més moderats de la societat catalana. Tot i això, al pas dels anys, la promoció del catalanisme per part d'entitats catalanes que havien passat la censura acabà sent irremissible; i dins d'aquestes, ballar sardanes esdevingué un fet reivindicatiu

constant i programat. Amb la clara intenció manifesta d'expressar un anhel de llibertat i rebuig al franquisme, hi havia poc marge de maniobra al darrere de la permissivitat amb què la dictadura establia el seu control sobre l'activitat sardanista. Per aquesta aparent tolerància, esdevingué el període de més proliferació d'aplecs, associacions sardanistes, colles i concursos fins a la dècada dels 60. Al llarg d'aquesta etapa, la popularització de nous compositors com Francesc Mas i Ros, Jaume Bonaterra o Josep Saderra aniria deixant enrere els clàssics com Juli Garreta, Josep Serra o Eduard Toldrà.

A Ribes, el ball amb encant de coques és una tradició que desaparegué després de la guerra civil. Les sardanes ja havien assolit una presència continuada, però des d'aquell moment ocuparen l'espai orfe que quedà a la plaça de l'ermita de Sant Pau, la tarda del 25 de gener, després del Rosari. Al llarg del franquisme, en un recull de programes de festa major, la mitjana d'actes sardanistes era molt semblant a la quantitat establerta a principis dels anys 20, inclús superior; fet que aquests es concentraven el mateix dia de la festivitat de Sant Pau i l'endemà. En la mateixa mesura quedaven repartides les actuacions per la festa major de Sant Pere, al juny. Segons l'any de cerca, la variabilitat canvia; però es podien arribar a fer entre una i dues audicions de cobla en recinte i/o dues ballades de sardanes a les places. Ja l'any 1939, acabada la Guerra, l'activitat sardanista es repregué a poc a poc i amb continuïtat fins al final de la postguerra. Destacar també que a finals dels anys 40, segons relata el diari L'Alè, l'emprenedoria per recuperar la vida cultural al poble tirà endavant, entre d'altres entitats, per part de l'Associació FAE (Fe, Art i Esplai), la qual popularitzà les ballades de sardanes també durant les Festes de Sant Miquel a l'Església Vella, que encara a dia d'avui perduren.

Primera pàgina de la sardana cantada "Sota el cel de Ribes" cedida pel fons personal de Joan Carbonell.

The image shows a handwritten musical score for a sardana. The title is "Sota el cel de Ribes" in cursive, with "(Sardana)" written below it. The composer's name, "J. Ribes", is written in the top right corner. The score is written on a single staff with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The lyrics are written below the notes. A red stamp is visible in the top left corner of the page. The score consists of several lines of music, including a vocal line and a piano accompaniment line.

De la transició al nou mil·lenni

El retorn de la democràcia i la llibertat, amb la transició, encetaren el 1980 una dècada de noves esperances. El món sardanístic empenyé un intent de modernització, tant en la dansa com en la música, que no resultà visible del tot en topar amb els sectors més puristes del gènere. Tanmateix, el so de la cobla era tot un atractiu perquè músics emergents del món del jazz o del rock exploressin noves sonoritats amb una combinació estilística.

A Ribes, cal remarcar l'activitat cultural i sardanista potenciada pel periodista Eugeni Molero, quan l'any 1982 es traslladà a viure al poble amb la seva família des de Vilanova. L'amor que professava al seu ofici, i la coneixença dels músics de les cobles d'arreu de Catalunya al llarg de tantes col·laboracions d'articles i programes de ballades, el convertiren en una persona estimada i referent del món sardanístic. Les estades de petit a l'Empordà ja l'inculcaren una passió pel so de la cobla. Aquesta no fou la seva única passió, ja que al llarg de la seva vida periodística feu també crítiques de música clàssica i de jazz. Lluità per recuperar el títol oficial de la cobla de la Bisbal de l'Empordà que la formació perdé durant el franquisme. Escrigué la biografia d'Eduard Toldrà, de Rafael Ferrer i el monogràfic sobre la història de La Principal de la Bisbal, entre d'altres. Tanmateix, la felicitat a Ribes fou breu. El 1984 una greu malaltia se l'endugué amb només 42 anys. El 2009 es publicà un disc en homenatge a Eugeni Molero amb un recull de 12 sardanes escrites en memòria seva per diferents compositors, inclosa la composició del seu fill Esteve, que fa referència a l'indret del repòs del seu pare: *El portal de les ànimes*.

Manuel Rius (1923 – 2004), fou sobretot una figura cabdal per al repertori de gralles de la comarca, les seves melodies del qual adquiriren, més enllà de les contrades, un ressò i una àmplia projecció arreu dels Països Catalans. Però també va ser conegut per la seva faceta com a flabiolaire durant l'estada a la Cobla Sitgetana al llarg de vint-i-set anys, entre 1964 i 1992. Anys d'experiència que el portaren a escriure fins a més de setanta-sis peces. Alguns dels títols foren dedicats a indrets de Ribes: *Ribetana* (1975), *El carrer del Pi* (1980), *Penya barcelonista Ribes* (1984) o *El Castell de Sota-ribes* (1986); Una de les sardanes més conegudes fou *En Joan d'Olivella*, obra que el 2017 passà a formar part del CD *El Garraf dansa en cercle*, interpretat per la Cobla Maricel;

amb una selecció de 14 sardanes de diferents autors de la comarca, que en algun moment de la seva vida escrigueren inspirant-se en el Garraf.

El principal motor que canalitzà l'activitat de la sardana al municipi els darrers vint-i-cinc anys fou el Grup Sardanista El Tamborí, impulsat per Joan Ramírez, que començà la seva activitat l'any 1985 a redós de l'Agrupació de Balls Populars de les Roquetes fins a consolidar-se com a entitat el 1993. A Ribes anà prenent relleu la celebració de la Nit de la Sardana, a finals de juliol de cada any, que a partir del 2001 es denominà Aplec de la Sardana. El 2008, la celebració dels quinze anys de l'entitat serviren per editar un CD, *Quinze de quinze* amb quinze sardanes dedicades a l'associació sardanista, i interpretades per la Cobla Marinada.

En començar el nou mil·lenni, la posició de la sardana dins la festa major ribetana començà a decaure. Amb el pas dels anys, va esdevenir cada vegada més marginal en actes molt concrets i allunyats dels moments importants de la festa. La forta demanda dels balls populars i la falta d'una veu que vetllés per la sardana a Ribes, propiciaren una situació que fins fa pocs mesos havia seguit en la mateixa tònica.

Per falta d'un relleu que garantís la continuïtat, El Tamborí tancà portes el 2017, vint-i-quatre anys després de la seva creació com a entitat i representant de l'activitat sardanista al municipi. En aquest moment, des del Centre Cívic El Parroquial, Carles Serra proposà la creació d'una nova secció dins l'entitat per garantir i restablir l'activitat sardanista a la vila. Naixia la Rotllana Ribetana, després de la seva presentació el febrer del 2018 i que va consolidar-se amb el seu primer aplec organitzat el juliol del mateix any, que també comptà amb el concert *Arran de terra* amb la Cobla Maricel. La tardor del 2018, la proposta per celebrar el 111è aniversari de les sardanes a Ribes restà escollida entre les tres més votades als pressupostos participatius. El 14 de desembre del mateix any, gràcies a la demanda popular per commemorar l'efemèride, a la plaça Marcer tingué lloc, amb gran expectació i la participació de més de tres-cents alumnes, la primera ballada de sardanes per als nens i nenes de les escoles de Ribes amb la Cobla Contemporània.

Sardanes a la Plaça Marcer l'estiu del 2018.

El gran llegat sardanístic ribetà

Al llarg de la recerca per a la redacció d'aquesta separata, han sorgit obres dedicades a Ribes de compositors autòctons o d'altres indrets que fins ara havien restat en l'oblit a l'espera d'una reestrena, d'ençà del primer cop que van ser interpretades. Mereixen, per tant, un apunt individual i la imatge que il·lustra el fet.

Portada de la sardana "Sant Pere de Ribes" de M. Llorent Vendrell.

Josep Rossell i Artigas (1891 – 1969)

El primer compositor que, cronològicament, mereix ser esmentat el trobaríem present ja des de la primera referència sardanística esmentada en aquesta separata, quan a Ribes se sentiren sardanes tocades per la Lira Catòlica el 1907. Fou durant aquesta etapa, entre 1907 i 1910, quan el músic i compositor ribetà Josep Rossell inicià els seus estudis a l'escolania de Ribes sota el mestratge de Mossèn Antoni Rota, eminència que formà una orquestra amb tretze dels seus alumnes, en què Rossell era el violinista. Anys més tard, el compositor escrigué la sardana orquestral sobre el poema homònim d'Emili Giralt **Sota el Montgròs**, així com **Ocellada**, per a 3 veus i per a cobla, i **Repichs de Festa**. Dirigí també l'Orquestra Ribetana, i amb alguns dels seus membres formà el Sextet Germanor Artística l'octubre de 1916, amb la qual seguien amenitzant les vetllades del Centre Català de Ribes. El polifacètic músic: pianista, contrabaixista, saxofonista, trombonista, violinista i trompetista fou conegut també per la seva extensa i variada obra, des de peces religioses per a banda, caramelles, i una dilatada tasca com a arranjador.

Antoni Bosch Nicolau (1894 – 1953)

Al costat de Josep Rossell, Antoni Bosch fou el violoncel·lista de l'Orquestra Ribetana, i ja des dels inicis, violinista dels alumnes de mossèn Antoni Rota. Durant els anys 20 del segle passat i fins als anys 50 fou secretari de l'Ajuntament. Paral·lelament, compaginava la seva activitat musical. Resta constància que escrigué dues sardanes: **Quan l'amor canta**, per a cobla i en versió cambrística de piano i veu; i també, musicant el text del poema d'Emili Giralt, **Nit d'Amor i Glòria**, per a cor de caramelles.

Pare Robert de la Riba (1912 – 1999)

El pare caputxí, gran organista i compositor, nascut a l'Alt Camp (la Riba) amb el nom de Joan Sans, escrigué el 1946 la sardana **Sota el Cel de Ribes**: obra estrenada durant les festes de Sant Miquel de 1946 per la cobla La Principal Barcelonina a la plaça de l'Església Vella. La sardana comptaria amb text de Pere Carbonell i Grau, que serviria per a la versió cantada estrenada el 1947. D'aquesta forma, l'obra s'incorporà també dins del repertori de caramelles, que encara avui s'interpreta. L'arxiu dels Caputxins, gestor de l'obra musical del pare Robert de la Riba, no té constància de l'existència total de l'obra per a cobla, ja que figura com a inacabada o incompleta. De la versió coral, en canvi, no se n'ha tingut constància de la seva existència fins al moment actual. Ha estat gràcies a la partitura original existent, guardada per Joan Carbonell, que es pogué comprovar l'autenticitat del manuscrit de la partitura coral, quedant demostrat amb gran sorpresa que aquella lletra fou escrita a mà pel mateix pare Robert de la Riba.

Francesc Mas i Ros (1901 – 1985)

Es té constància que l'Ajuntament encarregà una sardana al cèlebre i prolífic compositor de Caldes de Malavella, Francesc Mas i Ros, i que fou estrenada el dia de Sant Pau de 1983 davant la seva presència. **Ribes volgut** seria una de les darreres sardanes que Mas i Ros componia d'entre les més de 230 que havia escrit. S'interpretà en dues ocasions més al llarg del 2018, d'ençà de la seva estrena. El 1985, després que el seu amic Eugeni Molero traspassés, Mas i Ros també dedicà una sardana a la seva memòria.

Martí Lloset Vendrell (1901 – 1985)

Emili Ramos, un ribetà que es traslladà a viure a Llagostera amb la seva família, es feu molt amic de Martí Lloset Vendrell, compositor i instrumentista de piano, flabiol, trombó i violí en diverses orquestres de ball gironines. Feia classes de solfeig, com així ho explica actualment Carmen Ramos, filla d'Emili, que en fou alumna. Maria Lloset, filla del compositor, afirma que el seu pare quedà encisat de Ribes quan l'hi portà l'Emili en una ocasió. Per aquesta raó, decidí escriure una sardana sota el mateix nom, **Sant Pere de Ribes**, com a regal dedicat al seu amic i a tota la vila. Tot i que la sardana fou escrita el 1964, aquesta no s'estrenà fins la diada de Sant Jordi de 1994, en un acte d'homenatge especial al compositor i sota la interpretació de la Cobla Sant Jordi. Les partícels manuscrites han estat recuperades a l'arxiu de Can Puig, d'entre les partitures del fons Isidre Gallofré.

Els compositors actuals

És remarcable el fet que, en els darrers anys, han viscut —i viuen— a Ribes un nombre notable de compositors de sardanes, des dels esmentats Josep Rius i Esteve Molero a d'altres com Xavier Pagès, Jordi Paulí, David Puertas, Joan Manuel Paños, Joan Margalef o Xavier Forcada. Entre les sardanes dedicades a Ribes que s'han compost en els darrers anys n'hi ha de signades per autors d'arreu, com el sabadellenc Josep Vinaròs (*El castell de Sota-ribes*), i d'altres per autors locals com *Ribetans* de Forcada o *Sant Pere i Sant Pau* de Puertas.

Una mirada al demà

111 anys. Iconogràficament, una efemèride que es veu reflectida com les passes del temps. Aquells que representen el camí traçat a través de generacions de ribetanes i ribetans durant tot el s.XX fins als nostres dies. 111 anys que estrenyen les mans, que han esquivat la repressió i la guerra, que no distingeixen d'edats, races ni classes socials, i han sabut acollir a l'altre, fos quina fos la seva procedència. Perquè en aquesta rotllana de germanor, tot aquell que per la música és cridat, s'hi aplega. Fonent-se en un sol batec, de curts i de llargs, d'aire i de salt, d'un punteig de dosos i de tresos, i d'un "visca!" final. L'esperit que ha creuat decennis de llum i clarobscurs, persistint en la quotidianitat i en la festa, en l'ambigüitat i en la contradicció, entre el costumisme i la innovació.

Citant Pere Calders: *Alguna cosa hi ha en aquest "estimar i avançar donant-se les mans" que podria ésser el símbol més expressiu de la nostra voluntat de sobreviure com a poble.*

El paradigma de la nostra contemporaneïtat ens convida a trobar nous motius pels quals la sardana no sigui una peça d'exposició en una vitrina oblidada, sovint massa saturada pels símbols històrics amb què ha hagut de conviure. Però cadascú hauria d'aportar la seva pròpia raó de ser, com la raó d'aquesta rotllana connectada en la seva totalitat. Una anciana generació n'espera, des de fa massa anys, una de nova que prengui el relleu. I doncs, dansem pel demà?

Ballada escolar a la Plaça Marcer el 14 de desembre de 2018. Foto cedida per Carles Serra

AGRAÏMENTS:

En especial als arxivers de Can Puig: Jesús Castillo Prado y Laura Tomàs Sánchez.

Als historiadors Xavier Miret i Josep Miret Mestre.

I sobretot, als consells i el suport del David Puertas per confiar-me aquest projecte.

També, a: Carles Serra, Joan Cuscó, Pere Cuadras, Joan Carbonell, Marc Riba i Bosch, Marc Ballester, Amàlia Huete, Albert Bonet, Josep Juliachs, Esteve Molero, Joan Yll, Josep Rius, Carmen Ramos, Dolors Ramos, Ramon Miret Butí, Maria Miret Butí, Anna Costal i Fornells, Família de Martí Lloset Vendrell, Maria Lloset, Marc Riba i Bosch, Pere Guillaumes, Albert Guillaumes, Fr. Valentí Serra, Arxiu Provincial dels Caputxins de Catalunya, Josep Maria Gregori i Cifre, Arxiu Municipal de Sant Pere de Ribes, Arxiu del VINSEUM de Vilafranca del Penedès, Família de M. Lloset Vendrell; per col·laborar en la recerca.

Bibliografia i complements:

(dir.) Ayats, Jaume; Cañellas, Montserrat; Ginesi, Gianni; Nonell, Jaume; Rabaseda, Joaquim. *Córrer la Sardana: balls, joves i conflictes*. 1a ed.

Barcelona: Rafael Dalmau Editor, 2006. ISBN 84-232-0698-X.

Quaderns de la revista de Girona: Sardanes. 1a ed. Girona: Diputació de Girona – Fundació Caixa Girona, 2009. Nº 143. ISBN

Ayats, Jaume; Cortès, Francesc; Costal i Fornells, Anna; Gabriel, Pere; Marfany, Josep-Lluís; Playà Maset, Josep; Viallette, Aurèlie. *Pep Ventura, abans del mite. Quan la sardana era un ball de moda*. 1a ed. Figueres:

Consorti del Museu de l'Empordà, 2010. ISBN 978-84-936586-3-2.

Programa d'actes de la Festa Major de Sant Pau. Sant Pere de Ribes. (2016 - 2018)

Converses amb músics de Festa Major. Separata del programa de la festa major de Sant Pau, Sant Pere de Ribes, 1995.

Les músiques de la festa. Separata del programa de la festa major de Sant Pau, Sant Pere de Ribes, 1999.

FAE i la revista Alè. Separata del programa de la festa major de Sant Pau, Sant Pere de Ribes, 2004.

Esbós per a la biografia d'Eugeni Molero i Pujós. Separata del programa de la festa major de Sant Pau, Sant Pere de Ribes, 2010.

Manuel Rius, autor de música anònima. Separata del programa de la festa major de Sant Pau, Sant Pere de Ribes, 2016.

Sardana de M. Lloset Vendrell: *Sant Pere de Ribes*. Particel·les manuscrites per a cobla. Fons Isidre Gallofré. Arxiu de Can Puig - Sant Pere de Ribes.

Sardanes de Josep Rossell: *Ocellada; Repichs de Festa; Sota el Montgròs*. Particel·les manuscrites. Fons Josep Rossell. Arxiu del VINSEUM de Vilafranca del Penedès.

La dansa més bella. (escrit a màquina). Pere Calders. Fons Pere Calders – Biblioteca d'Humanitats. Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)

Grup Sardanista Tamborí. *Quinze de Quinze*. (CD) Sant Pere de Ribes, 2008.

Cobla Maricel. *El Garraf dansa en cercle*. (CD) Sitges, 2017.

Prensa comarcal del Garraf (1910 – 1935)

La veu de Ribes; El Castell de Ribas; L'Eco de Sitges; Diari de Vilanova.

**Ajuntament
Sant Pere de Ribes**

*Ballada de Sardanes el dia de Sant Miquel a la plaça del Castell als anys 50.
Apareixen ballant en primer terme: M. Dolors Ramos, Carmen Jacas, Teresa Soler i Teresa Miret.
Foto cedida per M. Dolors Ramos*